

УДК 338.5:633.1

АБРАМИК МИХАЙЛО,

кандидат сільськогосподарських наук, директор Прикарпатської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України, м.Івано-Франківськ

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПШЕНИЦІ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано основні тенденції виробництва зерна пшениці в Україні. Визначено ринкову частку основних вітчизняних агрокомпаній - виробників та експортерів української пшениці. Проаналізовано географічну структуру експорту пшениці з України. Обґрунтовано стратегію підвищення конкурентоспроможності вітчизняного ринку пшениці, що дасть змогу вітчизняним виробникам отримувати стабільні доходи, незважаючи на ризики суб'єктивного й об'єктивного характеру.

Ключові слова: вітчизняний ринок пшениці; баланс вітчизняного ринку пшениці; компанії-експортери; ринкова частка ринку вітчизняних експортерів пшениці; географічна структура експорту пшениці.

Постановка проблеми. Проблемним аспектом функціонування вітчизняного ринку пшениці є формування (особливо в останні роки) несприятливої цінової кон'юнктури на неї на світовому ринку, що знижує вартість пшениці. Тому одержання високого рівня врожайності не є запорукою високих доходів для товаровиробників, оскільки ціна на пшеницю автоматично падає на світовому ринку і її відповідно зменшують вітчизняні зернотрейдери.

Важливим питанням для вітчизняних аграріїв є формування ринків збуту пшениці, що забезпечило б відповідні фінансові результати для товаровиробників, оскільки сприятливі природно-кліматичні умови й земельно-ресурсний потенціал дає всі можливості вирощувати високі врожаї цієї культури у великих обсягах.

Проблема постає для виробників не стільки в питанні збільшення обсягів виробництва пшениці, скільки в питанні формування адекватної ціни, яка б не зазнавала різкого коливання на світовому ринку.

Ураховуючи таку ситуацію, вітчизняні аграрії песимістично сприймають збільшення власних врожаїв зерна, оскільки мали переконливий негативний досвід, коли названий стратегічний продовольчий продукт вони реалізовували за низькою ціною, що не сприяло формуванню їхньої вмотивованості для різкого збільшення виробництва пшениці, незважаючи на те, що в Україні є для цього всі передумови та можливості.

Оскільки пшениця здавна була й залишається стратегічним продовольчим продуктом на українському та міжнародному ринку й експорт її за останні п'ять років має тенденцію до зростання, вітчизняні товаровиробники не впевнені, що реалізація цієї продукції на українському ринку сприятиме збільшенню їхніх доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування ринку пшениці в Україні є об'єктом дослідження багатьох учених, а саме: В. Амбросова, В. Онєгіна [1], О. Боднар [2], Р. Волошина [3; 4], С. Голик [5], Т. Дорофей [6], Т. Дудара [7], І. Кузнецової [8; 9], С. Лімаренко [10], М. Мелешка [11], О. Мальцева [12], О. Нів'євського [13], К. Рогози [14], Л. Худолій [15], С. Чмиря [16] та інших.

Незважаючи на значну кількість напрацювань і розробок щодо функціонування вітчизняного ринку пшениці, більш детального вивчення потребують питання дослідження балансу вітчизняного ринку пшениці та рівня конкуренції між виробниками й експортерами цієї культури на національному ринку.

Мета статті - аналіз стану вітчизняного ринку пшениці та розвитку конкуренції на ньому.

Виклад основного матеріалу. Вирощування пшениці для України є важливим завданням, оскільки потреби використання її досить різні в багатьох аспектах: у продовольчих цілях для споживання населенням, на корм тваринам, у національному господарстві, окрім того, це найактуальніше на сьогодні (в умовах скорочення чи відсутності інших джерел отримання валюти) джерело експорту. У загальному експорті всіх продовольчих продуктів агропромислового комплексу (АПК) ринок пшениці в Україні є важливим структурним елементом (табл. 1).

Аналізуючи наявність зерна пшениці з початку 2010 року в Україні з урахуванням АР Крим і без неї, ми бачимо насамперед, що початкові запаси пшениці із втратою АРК різко скоротилися, але причиною стала ще одна подія - це воєнні дії на сході України, які призвели до додаткових витрат зерна для виробництва хлібобулочних продуктів, необхідних для зони АТО.

У результаті цього початкові запаси в Україні скоротилися більш як на 20 %. Незважаючи на деякі географічні зміни щодо кордонів України, тобто анексію АР Крим, збиральні площі під вирощування пшениці коливаються на більш-менш стабільному рівні. У звітному році вже без АР Крим посівні площі під пшеницею зменшилися тільки на 3,9 %, і це тільки внаслідок пересіву, до якого призвела загибель посівів у зимовий період із різних причин.

Зауважимо, що позитивним кроком у технології вирощування пшениці є значне зростання врожайності відносно базового періоду. Так, у порівнянні з 2010 роком урожайність зерна пшениці збільшилась на 58,8 %. Звичайно, це обумовлено, зокрема, застосуванням

Таблиця 1. - Баланс вітчизняного ринку пшениці у 2010-2014 роках

	Маркетингові роки					2014/ 2015 у % до 2010/ 2011
	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	
Початкові запаси	2435	2032	4870	1881	1936	79,5
Збиральні площі, тис. га	6284	6647	5620	6324	6036	96,1
Урожайність, т/га	2,6	3,2	2,8	3,5	4,1	157,7
Виробництво	16546	21456	15736	21928	24826	150,0
Імпорт	1,3	2,0	2,0	1,7	2,0	153,8
Загальна пропозиція	18983	23489	20608	23811	26764	141,0
Експорт	4166	5254	6850	9410	11000	264,0
Кормове споживання	4750	5000	4100	4700	5000	105,3
Продовольча переробка	5515	5515	5382	5353	5515	-
Промислове споживання	400	400	250	200	450	112,5
Насіння	1370	1500	1400	1500	1500	109,5
Втрати	750	950	700	712	900	120,0
Внутрішній розподіл	12785	13365	11832	12465	13365	104,5
Кінцеві запаси	2032	4870	1926	1936	2399	118,1
Запаси, % до внутрішнього розподілу	15,9	36,4	16,3%	15,5%	18,0%	+2,1 п.
Втрати, % до пропозиції	4,0	4,0	3,4%	3,0%	3,4%	-0,6 п.

Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України [1].

елементів інтенсивних технологій, проте потенційні можливості в цьому напрямку для України не вичерпані. Виробництво зерна пшениці у звітному році зросло на 50,9 %, наслідком чого було зростання врожайності. Поряд із цим Україна щороку різко збільшує експорт зерна пшениці: уже у 2014 році він зріс на 156 %, тобто з 4166 млн тонн до 10665 млн тонн.

Крім того, Україна використовує власне вирощене зерно пшениці на внутрішні потреби. Насамперед, для забезпечення кормами галузі тваринництва й птахівництва, продовольча споживання власного населення, насінневого фонду тощо. Ці витрати майже постійні й коливаються незначно, що є цілком зрозумілим

відносно напрямків їх використання. Звичайно, вирощування зерна пшениці не повинно стабілізуватися на досягнутому рівні, тому що можливості зростання як земельні, так і матеріально-технічні для цього є. Упорядкування й налагодження маркетингової діяльності на стадії вирощування, збирання й збуту такої продукції є головним завданням і джерелом значно вищого розвитку цієї культури, щоб окремі показники, які подані в табл. 1, подвоїлися й стали реальністю.

Як видно з даних табл. 2, серед виробників пшениці тримають лідерство п'ятнадцять вітчизняних українських компаній, на які припадає 9,2/7,6 % усього виробництва зернових у країні.

Таблиця 2. - Частка ринку основних українських компаній - виробників продовольчої пшениці України у 2012-2013 роках

№	Компанії-виробники	2012 рік	№	Компанії-виробники	2013 рік
		частка, %			частка, %
1.	ПАТ "Райз-Максимко"	1,63	1.	ПАТ "Райз-Максимко"	1,08
2.	Приватне сільськогосподарське підприємство "Світанок"	1,35	2.	ТОВ "Продовольча компанія "Зоря Поділля"	0,96
3.	Дрейфус	0,98	3.	Дрейфус	0,82
4.	ПАТ "Зернопродукт МХП"	0,92	4.	Приватне сільськогосподарське підприємство "Світанок"	0,77
5.	ТОВ "Нібулон"	0,73	5.	ТОВ "Нібулон"	0,59
6.	ПАТ "Сільськогосподарська виробнича фірма "Агротон"	0,66	6.	ПАТ "Зернопродукт МХП"	0,55
7.	ТОВ "Продовольча компанія "Зоря Поділля"	0,55	7.	ТОВ "Трайгон Фармінг Київ"	0,39
8.	ПАТ "Продовольча компанія Поділля"	0,54	8.	ПАТ "Продовольча компанія Поділля"	0,36
9.	ТОВ "Агрофірма"Корсунь"	0,46	9.	ТОВ "Науково-виробнича фірма "Урожай"	0,35
10.	ТОВ "Науково-виробнича фірма "Урожай"	0,44	10.	ПАТ "Сільськогосподарська виробнича фірма "Агротон"	0,35
11.	ТОВ "Трайгон Фармінг Київ"	0,40	11.	ТОВ "Агрофірма"Корсунь"	0,33
12.	ТОВ "Агрофірма ім. Довженка"	0,22	12.	ТОВ "Бета-Агро-Інвест"	0,32
13.	ТОВ "Бета-Агро-Інвест"	0,21	13.	ТОВ "Агрофірма "Добробут"	0,32
14.	ТОВ "Агрофірма "Добробут"	0,12	14.	ТОВ "Югтранзитсервіс-Агропродукт"	0,28
15.	ТОВ "Югтранзитсервіс-Агропродукт"	0,01	15.	ТОВ "Агрофірма ім. Довженка"	0,24
Частка виробництва п'ятнадцятьма агрокомпаніями – виробниками		9,2	Частка виробництва п'ятнадцятьма агрокомпаніями – виробниками		7,6
Частка виробництва іншими агрокомпаніями – виробниками пшениці		90,8	Частка виробництва іншими агрокомпаніями – виробниками пшениці		92,4

Джерело: [1].

За два аналізовані нами роки обсяги виробництва пшениці провідними агрокомпаніями України дещо зменшились - з 9,2 % до 7,6 %.

Спостерігаючи ситуацію на ринку, бачимо, що ринок пшениці є висококонкурентним. Свідченням цього є те, що немає виражених лідерських позицій з виробництва зерна в окремих агрофірмах. Так, у розрізі компаній найбільша частка виробництва продовольчої пшениці належить ПАТ "Райз-Максимко", що коливається у 2012-2013 роках від 1,63 до 1,08 %, агрофірмою, яка займає другу позицію за обсягами виробництва пшениці, є приватне сільськогосподарське підприємство "Світанок" (1,35-0,77 %) та ПАТ "Сільськогосподарська виробнича фірма "Агротон" (0,66-0,33 %).

Разом із тим, в окремих агрофірмах частка виробництва пшениці залишилась майже незмінною. До них слід віднести такі агрокомпанії, як ТОВ "Агрофірма "Корсунь" (0,46-0,32 %), ТОВ "Трайгон Фармінг Київ" (0,40-0,39 %), структурні підрозділи "Ілліч-Агро Донбас" (0,98-0,82 %).

Дещо збільшили виробництво пшениці такі агрокомпанії, як ТОВ "Продовольча компанія "Зоря Поділля"

(0,55-0,96 %), ТОВ "Агрофірма "Добробут" (0,12-0,28 %), ТОВ "Югтранзитсервіс-Агропродукт" (0,01-0,26 %).

Таким чином, виробництво пшениці вітчизняними агрокомпаніями в основному базується на впливі внутрішніх чинників, які часто є суб'єктивними й вирішувати їх слід менеджерам та маркетологам підприємства. Вивчення ситуації на ринку, пошук ефективних ринків збуту на світовому ринку лягає на плечі агрофірм виробників пшениці, які в переважній більшості є вертикально інтегрованими компаніями. Свідченням цього є те, що такі агрокомпанії одночасно займаються як виробництвом, так і зберіганням та експортом вирощеної власної продукції, створюючи потужну логістичну структуру й економлячи на логістичних витратах.

Яскравим прикладом є компанія "Нібулон", яка, як ми вище зазначали, займає свою нішу на ринку виробників пшениці і є одночасно інвестором. Через елеваторні потужності вона створює власну інфраструктуру для перевалки зерна в портах Чорного моря.

Експорт зерна пшениці з України здійснюють ряд великих компаній і підприємств, які займаються здебільшого реалізацією цієї продукції (табл. 3).

Таблиця 3. - Основні компанії - експортери пшениці України у 2012-2013 роках

№	Компанії-експортери	2012 рік	№	Компанії-експортери	2013 рік
		частка, %			частка, %
1.	ПАТ "ДПЗКУ"	14,3	1.	ПАТ "ДПЗКУ"	11,4
2.	ТОВ СП "Нібулон"	11,4	2.	ТОВ "Кернел-Трейд"	10,6
3.	Дрейфус	9,8	3.	ТОВ "Луї Дрейфус Комодітіз Україна"	9,5
4.	ТОВ "Альфред с. Топфер Інтернешнл"	7,5	4.	ТОВ СП "Нібулон"	9,4
5.	ТОВ "Кернел"	6,4	5.	ТОВ АТ "Каргіл"	7,3
6.	ТОВ "Луї Дрейфус Комодітіз Україна"	4,6	6.	ТОВ "Альфред с. Топфер Інтернешнл"	4,3
7.	ПП "Серна"	3,5	7.	ПП "Серна"	3,7
8.	ТОВ АТ "Каргіл"	1,9	8.	ДП "Сантрейд"	3,3
9.	ТОВ "Агротрейд експорт"	1,5	9.	ТОВ "Гранум Інвест"	2,7
10.	ТОВ "Гранум Інвест"	-	10.	ТОВ "Агротрейд експорт"	2,0
Частка десяти компаній – експортерів пшениці		60,9	Частка десяти компаній – експортерів пшениці		63,9

Джерело: [1].

За досліджуваний період (2012-2013 роки) провідні позиції займали ПАТ "ДПЗКУ" (14,3-11,1 % від загального експорту), ТОВ СП "Нібулон" (11,4-9,4 %), ТОВ "Кернел Трейд" (7,5-10,6 %) й інші, частка яких коливається від 7 до 2 і більше відсотків.

Ці компанії у 2012 році реалізували за межі України 60,9 % зерна пшениці, решта 39,1 % припадає на більш дрібні господарства, які експортували понад 25 % пшениці від загального експорту по Україні.

У 2013 році ця частка дещо зменшилася, але не в значних обсягах, тому поряд з успішнішим розвитком і виходом на світовий ринок крупних компаній, роль дрібних не можна недооцінювати. Їхню діяльність потрібно підтримувати, оскільки, розвиваючись, вони мають певні позитивні сторони щодо зайнятості населення, раціонального використання наявних ресурсів і, нарешті, неабияке місце в розвитку зовнішнього ринку. Тому підтримка державою дрібних товаровиробників є важливим, невідкладним й актуальним завданням.

Виробництво пшениці в Україні дає можливість не тільки забезпечувати продукцією внутрішні потреби держави, але й частину її експортувати в інші країни близького і далекого зарубіжжя. У табл. 4 нами подані розрахунки за 2012 і 2013 роки експорту пшениці в різні країни, переважно країни далекого зарубіжжя.

Із десяти країн, куди Україна експортує пшеницю, найбільшу питому вагу має Єгипет; Сирія й інші країни доводять імпорту пшениці з України майже до 5 % із загальної частки 51,5 % і 69,5 % в 2012-2013 роках, що вселяє надію подальшого розвитку торговельних відносин України з указаними державами й дозволяє збільшувати нарощування експорту зерна пшениці в перспективі.

Розглядаючи іншу сторону торговельних взаємовідносин України з указаними в табл. 4 державами, ми бачимо, що частка експортованої пшениці з України в окремі держави є вагомою.

Усе це дає підстави для подальшого розвитку й закріплення ринків збуту для України, підвищення її рівня конкурентоспроможності на зовнішньому ринку й тим самим - підсилення економічного зростання внутрішнього ринку держави. Так, досить вагомою є частка експорту пшениці з України в Єгипет (30,6 і 21,7 %), у Сирію (57,1 і 37,2 %), у країни Африки (13,2 і 89,9 %), а також Кенію, Таїланд, Ізраїль та інші.

Таким чином, експорт пшениці з України є вигідним не тільки для нашої держави, але й для тих, хто її закуповує, оскільки частка їхнього імпорту є значною, а отже, і необхідною для їхніх внутрішніх потреб, що засвідчує позитивність і взаємовигідність стосунків.

Таблиця 4. - Географічна структура експортерів пшениці України у 2012-2014 роках

№	Країни-імпортери	2011/ 2012 маркетинговий рік	№	Країни-імпортери	2012/ 2013 маркетинговий рік	Частка імпортованої аграрної продукції з України в загальному імпорті вказаних країн	
		частка, %			частка, %	2011/2012 маркетинговий рік	2012/2013 маркетинговий рік
1.	Єгипет	29,1	1.	Єгипет	25,2	30,6	21,7
2.	Ізраїль	8,9	2.	Сирія	7,7	57,1	37,2
3.	Лівія	4,7	3.	Півд. Африка	6,5	13,2	89,9
4.	Півд. Африка	2,6	4.	Кенія	5,9	22,8	26,9
5.	Кенія	2,6	5.	Таїланд	5,0	3,5	21,9
6.	Сирія	2,2	6.	Бангладеш	4,4	-	10,9
7.	Таїланд	1,0	7.	Лівія	4,1	25,0	15,4
8.	Індонезія	0,4	8.	Ізраїль	3,8	44,7	19,9
9.	Бангладеш	-	9.	Індонезія	3,5	0,5	4,0
10.	Японія	-	10.	Японія	3,4	-	4,3
Частка імпорту десяти країн, %		51,5	Частка імпорту десяти країн, %		69,5	-	-

Джерело: [1].

Висновки

1. Аналіз балансу вітчизняного ринку пшениці у 2010-2014 роках свідчить про значне збільшення експорту та внутрішнього споживання цієї товарної позиції й дає підстави для висновку про те, що збільшення виробництва пшениці є важливим стратегічним завданням національної економіки.

2. Формування конкурентності на ринку пшениці та підвищення конкурентоспроможності її виробництва має ґрунтуватися на певних основах, а саме: а) використання інтенсивних технологій вирощування пшениці, які мають базуватися на органічному способі виробництва, що дасть змогу завоювати додаткові нішеві ринки в країнах світу; б) формування й активне функціонування на вітчизняному ринку агропродовольчої продукції ринку страхових послуг, що дало б змогу виробникам продукції АПК успішно розвивати виробництво; в) збільшення кількості компаній-експортерів зерна, які б за вищими конкурентними цінами закуповували в невеликих і середніх агрофірм зерно продовольчої пшениці; г) розширення ринків збуту продовольчої пшениці дозволить закріплювати українськими експортерами на нових ринках міцні позиції і змусить експортерів зайняти стійку нішу в азійсько-африканському напрямку.

Виконання вищезазначених пунктів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного ринку пшениці й дасть змогу вітчизняним виробникам отримувати стабільні доходи, незважаючи на ризики суб'єктивного й об'єктивного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

- Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
- Амбросов В. Экспорт зерновых и ценовые тенденции / В. Амбросов, В. Онегина // Экономика Украины. - 2005. - № 1. - С. 73-79.
- Боднар О. В. Проблеми сучасного ринку зерна в Україні / О. В. Боднар // Агроінком. - 2005. - № 11-12. - С. 76-78.
- Волошин Р. В. Методологія дослідження зернового ринку / Р. В. Волошин // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Гнатюка. Серія: Економіка. - 2006. - № 20. - С. 203-208.
- Волошин Р. В. Аналіз експортного сегменту зернового

ринку / Р. В. Волошин // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2007. - № 2. - С. 97-104.

6. Голик С. І. Аналіз вітчизняного ринку зерна та подальший розвиток його інфраструктури [Електронний ресурс] / С. І. Голик. - Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2758>.

7. Дорофей Т. Ю. Формування конкурентоспроможності та якості ринку зерна в регіоні / Т. Ю. Дорофей // Вісник Хмельницького національного університету. - 2010. - № 2. - Т. 1. - С. 183-186.

8. Дудар Т. Г. Проблеми формування ринку зерна в Україні / Т. Г. Дудар, Р. В. Волошин // Науковий вісник Академії наук вищої освіти України. Серія: Економіка. - Київ, 2004. - № 2. - С. 26-38.

9. Кузнецова І. О. Розвиток ринку зерна в Україні / І. О. Кузнецова // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій. - 2007. - № 30. - С. 326-331.

10. Кузнецова І. О. Формування системи утворення вартості товарного зерна / І. О. Кузнецова // Збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. - 2007. - № 25. - С. 191-197.

11. Лімаренко С. М. Перспективи розвитку зернового комплексу Луганської області в контексті вступу України в СОТ [Електронний ресурс] / С. М. Лімаренко // Науковий вісник Львівського національного аграрного університету. - 2009. - П. 5. - Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/.../5/S.M._Limarenko.pdf.

12. Мелешко М. І. Ринок зерна України: стан, проблеми, перспектива / М. І. Мелешко // Економіка та держава. - 2009. - № 5. - С. 72-74.

13. Мальцев О. В. Витрати та їх вплив на результативність виробництва зерна / О. В. Мальцев // Економіка АПК. - 2007. - № 9. - С. 73-75.

14. Нивьевский О. Зерно и зеро [Електронний ресурс] / О. Нивьевский // Эксперт-Украина : электрон. журн. - 2005. - № 31 (34). - Режим доступу : <http://www.expert.ru>.

15. Рогоза К. Г. Українське зерно на експорт: внутрішні та зовнішні проблеми / К. Г. Рогоза // Вісник Хмельницького національного університету. - 2009. - № 6. - Т. 2. - С. 175-178.

16. Худолій Л. М. Економічний механізм формування та функціонування ринку зерна в Україні : [монографія] / Л. М. Худолій. - К. : ІАЕ, 1998. - 211 с.

17. Чмирь С. М. Ефективність ринку зерна / С. М. Чмирь // Економіка АПК. - 2009. - № 4. - С. 117-120.

Абрамик Михаил,

кандидат сельскохозяйственных наук, директор Прикарпатской государственной сельскохозяйственной исследовательской станции Института сельского хозяйства Карпатского региона Национальной академии аграрных наук Украины, г. Ивано-Франковск

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ПШЕНИЦЫ: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье проанализированы основные тенденции производства зерна пшеницы в Украине. Определена рыночная доля отечественных агрокомпаний - производителей и экспортёров украинской пшеницы. Проанализирована географическая структура экспорта пшеницы из Украины. Разработана стратегия повышения конкурентоспособности отечественного рынка пшеницы, что позволит отечественным производителям получать стабильные доходы, несмотря на риски субъективного и объективного характера.

Ключевые слова: отечественный рынок пшеницы; баланс отечественного рынка пшеницы; компании-экспортеры; рыночная доля рынка отечественных экспортеров пшеницы; географическая структура экспорта пшеницы.

Abramyk Mykhailo,

Candidate of Agricultural Sciences, Director of Carpathian State Agricultural Experimental Station of the Institute of Agriculture Carpathian region of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ivano-Frankivsk

FUNCTIONING DOMESTIC WHEAT MARKET: ECONOMIC ASPECT

The article aims to explore the formation of competition in the domestic wheat market.

To achieve this goal the study used the following methods: analityko-monographic method the study and elaboration of the literature on the formation and development of the wheat; method of system analysis the study of the analysis of production and export of wheat from Ukraine.

The article analyzes the main trends in wheat production in Ukraine. Determined market share of major domestic agro producers and exporters of Ukrainian wheat. Analyzed the geographical structure of exports of wheat from Ukraine. The strategy the competitiveness of domestic wheat market and allow domestic producers to receive a stable income despite the risks of subjective and objective.

Originality of research results is the grounding principles for the development of the domestic wheat market in the context of the national orientation of export agribusiness.

The results in this paper is an important foundation to address issues related to improving the competitiveness of the wheat market in the financial and economic crisis.

Key words: domestic wheat market; the balance of domestic wheat market; companies-exporters; the market share of the domestic market exporters of wheat; the geographical structure of exports of wheat.

REFERENCES

1. State Statistics Committee of Ukraine (the official website), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (access date April 01, 2015) (ukr).
2. Ambrosova V., Onegina V. (2005), Export of grain and price trends, *Ekonomika Ukrainy*, no. 1, pp. 73-79 (rus).
3. Bodnar O. V. (2005), Problems of modern grain market in Ukraine, *Ahroikom*, no. 11-12, pp. 76-78 (ukr).
4. Voloshyn R. V. (2006), Research methodology grain market, *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, Ternopil, no. 20, pp. 203-208 (ukr).
5. Voloshyn R. V. (2007), An analysis of the export grain market segment, *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, Ternopil, no 2, pp. 97-104 (ukr).
6. Holyk S. I. (2005), Analysis of the domestic grain market and further development of its infrastructure, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2758> (access date April 01, 2005) (ukr).
7. Dorofei T. Yu. (2010), Formation of competitiveness and the quality of the grain market in the region, *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no 2, Vol. 1, pp. 183-186 (ukr).
8. Dudar T. H., Voloshyn R. V. (2004), Problems of grain market in Ukraine, *Naukovi visnyk Akademii nauk vyshchoi osvity Ukrainy. Seriya: Ekonomika*, no. 2, pp. 26-38 (ukr).
9. Kuznetsova I. O. (2007), The development of the grain market in Ukraine, *Naukovi pratsi Odeskoi natsionalnoi akademii kharchovykh tekhnolohii*, no. 30, pp. 326-331 (ukr).
10. Kuznetsova I. O. (2007), Formation of the cost of commodity grain formation, *Zbirnyk naukovykh prats Odeskoho derzhavnogo ekonomichnoho universytetu*, no. 25, pp. 191-197 (ukr).
11. Limarenko S. M. (2009), Prospects for grain complex Luhansk region in the context of Ukraine's accession to the WTO, available at: www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/.../S.M._Limarenko.pdf (access date April 01, 2009) (ukr).
12. Meleshko M. I. (2009), Grain market of Ukraine: state, problems and prospects, *Ekonomika ta derzhava*, no. 5, pp. 72-74 (ukr).
13. Maltsev O. V. (2007), The costs and their impact on the efficiency of grain production, *Ekonomika APK*, no. 9, pp. 73-75 (ukr).
14. Nivevskiy O. (2005), Grain and zero, available at: <http://www.expert.ru>. (access date April 01, 2005) (rus).
15. Rohoza K. H. (2009), Ukrainian grain exports will not: internal and external problems, *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 6, vol. 2, pp. 175-178 (ukr).
16. Khudolii L. M. (1998), Economic mechanism of formation and functioning of the grain market in Ukraine, monograph, Instytut aharnoi ekonomiky, Kyiv, Ukraine, 211 p. (ukr).
17. Chmyr S. M. (2009), The efficiency of the grain market, *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 117-120 (ukr).

© Абрамик Михайло

Надійшла до редакції 09.06.2015